

4 הטעויות של כלכלני אירלנד

כדאי למובילי הכלכלה הישראלית לשנן את המשגים האלה, לפני שיהיה מאוחר מדי

שלמה מיטל 22/11/10

אירלנד, שכונתה עד לא מזמן הנמר הקלטי, הפכה בין לילה לחתלתול מיילל שזקוק לצדקה. פשיטת הרגל של הכלכלה האירית היא סימן ואותי למי אשר מאמינים ש"אצלנו זה לא יכול לקרות", וכדאי שילמדו לקח ממנה.

בסרט "המאטריקס" הגיבור ניאו (קיאנו ריבס), מתבקש לבחור בין שני כדורים: כחול או אדום. הכחול מאפשר לו לחיות בשלווה, בעונג, בעולם דמוי, לנצח נצחים. ואילו האדום יעניק לו את החיים בעולם האמיתי, הכואב והקשה, אבל יאפשר לו ליהנות מעצמאות ומחופש. ניאו בוחר בכדור האדום. בוחר במציאות, בקושי ובחופש, בניגוד לאירלנד שבעצם בחרה בחלום. אירלנד, אם מחברים אותה למטריקס, החליטה להתעלם מכל מציאות ובמשך שנתיים מאז משבר האשראי העולמי, המשיכה עסקים כרגיל.

בין השנים 1995 - 2000 צמחה כלכלת אירלנד בקצב מסחרר – בין 6 ל-11 אחוז לשנה. אחרי האטה ב-1-2000, חזרה כלכלת אירלנד לצמוח בכ-5 אחוז, וזאת עד לאמצע שנת 2007.

כתוצאה מכך, הפכה אירלנד מהמדינה הענייה ביותר במערב אירופה, למדינה העשירה ביותר, בעלת תמ"ג לנפש גדול מזה של ישראל בכ-40 אחוז. הישג זה הביא לה את הכינוי "נמר קלטי" ואירלנד אימצה את הכינוי תוך שהיא מתעלמת מהסכנות מסביב.

הטעויות של אירלנד

1. נדל"ן

במשך 5-6 שנים מתעלמת אירלנד מעליית מחירי הנדל"ן. בועת נדל"ן המקומית התחילה לצמוח ולמרות אזהרות מומחים, המשיכו להעניק אשראי והמחירים עלו. הזהרות מומחים שהמחירים יצנחו ב-80 אחוז לא זכו לתשומת לב. מנהיגי המדינה התעלמו. "

2. גודל מדינה

מדינה קטנה היא עסק בסיכון מתמיד. בד"כ אין לה שום מרווח נשימה. ניהול בלתי נכון, טעות קטנה, ניהול כלכלת בחירות, כל אלה עלולים להוביל לקריסה. כך למשל, הבנק האירי המוביל, אנגלו-איריש בנק, נהג ברשלנות על גבול הפילי כלפי מדינות האשראי שהנהיג והשלטון התעלם.

כתוצאה מכך, נאלצה המדינה להלאים את הבנק ב-2009 ולכסות הפסדי ענק. לפי הבנק העולמי, מדינת אירלנד נאלצה לספוג הפסדי הבנקים מבועת הנדל"ן בסך 30 אחוז מהתמ"ג האירי. הפסדים אלו גרמו לגרעון התקציבי לטפוח ויצרו משבר.

הרגולטור נרדם בשמירה והוביל להרס וודאי. מוזר לראות כיצד מדינה שאוכלוסיתה אחוז אחד בלבד מאוכלוסיית אירופה יכולה לסכן את יציבות האיר וכל האזור.

3. דמוקרטיה

הדמוקרטיה, מסתבר, עלולה להפוך לשורש הרע. ראש ממשלת לוקסמבורג ג'ון קלאוד ג'ונקר אמר פעם, "אנו הפוליטיקאים כולנו יודעים מה חייבים לעשות, אולם, איננו יודעים להיבחר שוב אחרי שעשינו זאת". אירלנד צפיה לקיים את הבחירות שלה בתחילת 2011.

מסתמן שהעם האירי עומד להעיף את מפלגת השלטון, כפי שהעם האמריקני עשה לדמוקרטים ב-2 לנובמבר. הבחירות הקרובות מנעו עד כה מראש ממשלת אירלנד ושר האוצר שלו לנקוט בצעדים כואבים ובלתי פופולאריים.

העם האירי נהנה ממסיבה ענקית במשך שנים ואך טבעי שהוא רוצה להמשיך לחגוג. מדינאי המכריז "המסיבה נגמרה, על כולם לנקוט את הבית כעת", סביר להניח יפסיד.

פוליטיקאים מעטים מסוגלים לנקוט בצעדים כואבים, שיביאו להפסד בקלפי אבל ירפאו את הכלכלה בטווח הארוך.

4. שותף אויב

לעולם אל תהפוך שותף אסטרטגי לאויב. אירלנד בנתה כלכלה עשירה הודות לחברותה בשוק המשותף האירופי, ובתמיכת גרמניה. הודות לקבלת כסף רב מאירופה (בעיקר במימון גרמניה) והודות למשיכת הון זר, באמצעות הורדת מס חברות ל-10 אחוז עד 12.5 אחוז היא הצליחה לצמוח כפי שצמחה.

חברות ענק כמו אינטל, דל, ו-HP השקיעו באירלנד. אולם שיעור מס נמוך זה הרגיז מאד את מדינות אירופה, בייחוד את גרמניה, שראו בצעד זה תחרות בלתי הוגנת המנוגדת לחוקה האירופית.

גרמניה כעת מובילה את התכנית להצלת אירלנד, בעזרת הלוואות מאסיביות.

היא תקבע תנאים להלוואה שיהיו מאד קשים לאירלנד – בהם גם העלאת שיעור מס חברות, מה שיסכן המשך יבוא הון לאירלנד.

ישראל עסוקה כעת בלהרגיז את שותפה האסטרטגי היחיד, כמעט, בעולם, ארה"ב. האם יהיה לזה מחיר כבד בעתיד?

www.neaman.org.il, טכניון, מוסד שמואל נאמן, מחקר בכיר, מוסד שמואל נאמן, טכניון.